

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']. על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע? - אמר רב הונא, דאמר: שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה. - ונימא: שבועה שכולה שלי! - ומי יהיבין ליה כולה? - ונימא: שבועה שחציה שלי. - מרע ליה לדיבוריה. - השתא נמי מרע ליה לדיבוריה! - דאמר: כולה שלי, ולדבריהם - שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה. - וכי מאחר שזה תפוס ועומד, וזה תפוס ועומד, שבועה זו למה? - אמר רבי יוחנן: שבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו, ואומר שלי הוא. - ונימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבעתא! - לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבעתא. דאי לא תימא הכי - האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע, נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבעתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה, כדרבה.

שמות פרק כג

- (א) לא תשא שמע שווא אל תשׁת ידך עם רשע להית עד חמס : 0
(ב) לא תהקה אחר רבים לרעת ולא תענה על רב לנטת אחר רבים להטת: (ג) וְדַל לֹא תִהְדָּר בְּרֵיבוֹ : 0

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כד עמוד ב

משנה. ואלו הן הפסולין - המשחק בקוביא והמלוה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית. אמר רבי שמעון: בתחילה היו קורין אותן אוספי שביעית, משרבו האנסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית. אמר רבי יהודה: אימתי - בזמן שאין להן אומנות אלא הוא, אבל יש להן אומנות שלא הוא - כשרין.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כה עמוד ב

תנא: הוסיפו עליהן הגזלין והחמסין. - גזלן דאורייתא הוא - לא נצרכא אלא למציאת חרש שוטה וקטן. מעיקרא סבור: מציאת חרש שוטה וקטן לא שכיחא, אי נמי - מפני דרכי שלום בעלמא. כיון דחזו דסוף סוף ממונא הוא דקא שקלי - פסלינהו רבנן. החמסין, מעיקרא סבור: דמי קא יהיב, אקראי בעלמא הוא. כיון דחזו דקא חטפי - גזרו בהו רבנן.

רש"י מסכת סנהדרין דף כה עמוד ב

דאורייתא הוא - אל תשת רשע עד ובמסכת גיטין (נט): תנן: מציאת חש"ו יש בהן גזל מפני דרכי שלום, שלא יתקוטט אביו או קרוביו

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף מד עמוד ב

מתני'. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין. ואלו נשבעין ונוטלין: השכיר, והנגזל, והנחבל, ושכנגדו חשוד על השבועה, וחוננו על פנקס... שכנגדו חשוד על השבועה כיצד? אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא. היה אחד מהן משחק בקוביא, ומלוה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית - שכנגדו נשבע ונוטל;

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קנט עמוד א

אלא אי קשיא הא קשיא: היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן, ונעשה גזלן - הוא אינו מעיד על כתב ידו, אבל אחרים מעידין; השתא איהו לא מהימן, אחריו מהימני? וזו היא שקשה בדיני ממונות. מאי קושיא? דלמא כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד! אלא אי קשיא הא קשיא: היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה - הוא אינו יכול לקיים כתב ידו, אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו. ומאי קושיא? דלמא הכא נמי, כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד! אלא אי קשיא הא קשיא: היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו, ונעשה חתנו - הוא אינו מעיד על כתב ידו, אבל אחרים מעידין; הוא לא מהימן, אחריו מהימני? וכי תימא, הכי נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד, והא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבית דין! ומאי קושיא? דלמא גזירת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחריו מהימני, ולא משום דמשקל דאי לא תימא הכי, משה ואהרן לחותנם משום דלא מהימני הוא? אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם, ה"נ גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו!

רשב"ם מסכת בבא בתרא דף קנט עמוד א

היה יודע לו בעדות - ראובן לשמעון עד שלא נעשה ראובן גזלן והיה שמו חתום בשטר הלואתו של שמעון. ואחר כך נעשה גזלן - ונפסל לעדות כדכתיב (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס ואף על פי שנאמן אדם לומר זה כתב ידי כדתנן בכתובות (כ:): מעתה אינו מעיד על כתב ידו שהרי כל דבריו אנו מחזיקין שקר משנעשה גזלן ושמא עד אחד פסול זייפו או עצמו כתבו וחתם בו היום שקר. אבל אחרים מעידין - כדמפרש במסקנא והשתא לפום מאי דקס"ד הכי קשה בדיני ממונות דאיהו לא מהימן אחריו מהימני בתמיה והלא הוא עצמו חתם בו היום שקר שהרי גזלן הוא וכשמכירין חתימתו מה אנו מרויחין בכך והלא שמא פסול הוא. כגון שהוחזק - בהנפק בב"ד בטרם היותו גזלן דהשתא ליכא למימר הכי אלא אלו מעידין שחתמו בהנפק זה וקיימו השטר מקמי דהוי האי גברא גזלן וההיא שעתא היה הוא עצמו נאמן לומר זה כת"י והשתא ליכא למיפרך איהו לא מהימן אחריו מהימני דהא הני אחריו אכת"י הן מעידין ולא אכת"י ושטרא מקיימא וקאי ממילא. אף על פי שלא הוחזק - דגזר"כ היא דחתנו אינו נאמן ולא משום דמחזיקין ליה כמזייף וכותב הלכך אחריו מהימני דליכא למימר משנעשה חתנו זייף וכתב.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

מומר אוכל נבילות לתיאבון - דברי הכל פסול. להכעיס, אביי אמר: פסול, רבא אמר: כשר. אביי אמר: פסול, דהוה ליה רשע, ורחמנא אמר אל תשת רשע עד. ורבא אמר: כשר, רשע דחמס בעינן. מיתיבי: אל תשת רשע עד, אל תשת חמס עד - אלו גזלנין ומועלין בשבועות. מאי לאו - אחד שבועת שוא ואחד שבועת ממון? - לא, אידי ואידי שבועת ממון. ומאי שבועות - שבועות דעלמא. מיתיבי: אל תשת רשע עד, אל תשת חמס עד - אלו גזלנין ומלוי רביות - תיובתא דאביי! תיובתא.

רש"י מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

הכי גרסינן: מומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול - דכיון דמשום ממון קעביד, דהא שכיחא בזול טפי מדהיתרא, הוה ליה כרשע דחמס ופסול לעדות. שבועת שוא - על העמוד של אבן שהוא של אבן, שבועת שקר - על העמוד של אבן שהוא של זהב, אף על גב דלאו רשע דחמס הוא. ומלוי רבית - הני - אין, אבל אוכל נבילות להכעיס - לא, ומיהו לתיאבון כגזלנין ומלוי רבית דמו דמשום ממון קעביד, הלכך חשוד למישקל שוחדא ואסוהדי שקרא.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב

גמרא. מנהני מילי? - דתנו רבנן: +דברים כ"ד+ לא יומתו אבות על בנים, מה תלמוד לומר? אם ללמד שלא ימותו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות - הרי כבר נאמר +דברים כ"ד+ איש בחטאו יומתו. אלא, לא יומתו אבות על בנים - בעדות בנים, ובנים לא יומתו על אבות - בעדות אבות.

רמב"ם הלכות עדות פרק י

הלכה א

הרשעים פסולין לעדות מן התורה שנאמר אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס מפי השמועה למדו אל תשת רשע עד, ואפילו עד כשר שיועד בחבירו שהוא רשע ואין הדיינים מכירין רשעו אסור לו להעיד עמו אף על פי שהוא עדות אמת, מפני שמצטרף עמו ונמצא זה הכשר השית ידו עם הרשע עד שנתקבלה עדותו, ואין צריך לומר עד כשר שהוא יודע בעדות לחבירו וידע שהעד השני עמו עד שקר שאסור לו להעיד שנאמר אל תשת ידך עם רשע.

הלכה ב

אי זהו רשע כל שעבר עבירה שחייבין עליה מלקות זהו רשע ופסול, שהרי התורה קראה למחוייב מלקות רשע שנאמר והיה אם בן הכות הרשע, ואין צריך לומר מחוייב מיתת בית דין שהוא פסול שנאמר אשר הוא רשע למות.

הלכה ג

עבר עבירה שחייבין עליה מלקות מן התורה הרי זה פסול מן התורה, ואם היה החיוב שבה מדבריהם הרי זה פסול מדבריהם, כיצד אכל בשר בהמה בחלב או שאכל נבלות ושקצים וכיוצא בהן בין לתיאבון בין א להכעיס, או שחלל את יום טוב הראשון, או שלבש שעטנז שהוא שוע או טווי או נוז הרי זה פסול לעדות מן התורה, אבל אם אכל בשר עוף בחלב, או שחלל יום טוב שני של גלויות, או שלבש בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן וכיוצא בו הרי הוא פסול מדבריהם, וכבר מנינו כל עבירה שחייבין עליה מלקות, וכבר נתבאר בכל מצוה ומצוה דברים שאסורים מן התורה ודברים שאסורין מדבריהם.

הלכה ד

ועוד יש שם רשעים שהן פסולין לעדות אף על פי שהן בני תשלומין ואינן בני מלקות, הואיל ולוקחים ב ממון שאינו שלהם בחמס פסולין שנאמר כי יקום עד חמס באיש, כגון הגנבים והחמסנים ג אף על פי שהחזיר פסול לעדות מעת שגנב או גזל, וכן עד זומם אף על פי שהוזם בעדות ממון ושלם הרי זה פסול מן התורה לכל עדות, ומאימתי הוא נפסל מעת שהעיד * בבית דין, אף על פי שלא הוזם על אותה עדות אלא אחר כמה ימים, וכן המלוה ברבית אחד המלוה ואחד הלוח שניהם ד פסולין לעדות, אם רבית קצוצה עשו הרי הן פסולין מן התורה ואם אבק רבית עשו הרי הן פסולין מדבריהם, וכן כל העובר על גזל של דבריהם הרי הוא פסול מדבריהם, כיצד החמסנים והם הלוקחים קרקע או מטלטלין שלא ברצון הבעלים אף על פי שנתנו הדמים הרי אלו פסולין מדבריהם, וכן הרועים אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה של עצמן הרי הן פסולין שחזקתן פושטין ידיהן בגזל ומניחים בהמתן לרעות בשדות הפורסים של אחרים ולפיכך סתם רועה פסול, ומגדלי בהמה דקה בארץ ישראל פסולין אבל בחוצה לארץ כשרין, ומותר לגדל בהמה גסה בכל מקום, וכן המוכסין סתמן פסולין מפני שחזקתן ליקח יותר מדבר הקצוב להם בדין המלכות ולוקחין היתר לעצמן, אבל גבאי מנת המלך כשרין ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת יתר מן הראוי להם לגבות הרי אלו פסולין. וכן מפריחי יונים ביישוב פסולין מפני שחזקתן שגוזלים יונים של אחרים בחנם, וכן סוחרי שביעית והם בני אדם שיושבין בטלים, וכיון שבאה שביעית פושטין ידיהן ומתחילין לישא וליתן בפירות שחזקתן אלו שהן אוספין פירות שביעית ועושין בהן סחורה, וכן משחקי ה בקוביא והוא שלא תהיה לו אומנות אלא הוא, הואיל ואינו עוסק ביישובו של עולם הרי זה בחזקת שאוכל מן הקוביא שהוא אבק גזל, ולא בקוביא בלבד אלא אפילו משחקים בקליפי אגוזים וקליפי רמונים, וכן לא יונים בלבד אמרו אלא אפילו המשחקים בבהמה חיה ועוף ואומר כל הקודם את חבירו או כל הנוצח את חבירו יטול בעליו את שניהן וכן כל כיוצא בשחוק זה, והוא שלא תהיה לו אומנות אלא שחוק זה הרי הוא פסול, וכל אלו פסולין מדבריהם.

הגהות מיימוניות הלכות עדות פרק י הלכה ג

[א] כאביי ודלא כרבא דאמר להכעיס כשר דהכי פסקה תלמודא הלכתא כאביי והא דאיתותב אביי מהא דתנן אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו הגזלנין ומלוי רביות ומוקי לה תלמודא כר' יוסי אן סתם לן תנא כר' מאיר כדאיתא התם וזו היא מ' של יע"ל קג"ם מ' דמומר. והנה באביאסף פסק כרבא ולא הבינותי למה:

כסף משנה הלכות עדות פרק י

[ד] ועוד יש שם רשעים שהם פסולים וכו'. פ' זה בורר (דף כ"ה:). ויש לדקדק בדברי רבינו מאי האי קרא דנקט לא יקום עד חמס דלא אמרינן במרובה (דף ע"ב) בגמרא דעד דחמס בעינן אלא אליבא דרבא דאמר עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולית הלכתא כוותיה. וי"ל דנקט האי קרא משום דהני בני תשלומין נינהו ואינם בני מלקות וקאמר שאע"פ שהחזירו ממון האיסור עדיין הם בפסולם עד שיעשו תשובה.

נימוקי יוסף מסכת סנהדרין דף ה עמוד ב

שבועת שוא. על עמוד של אבן שהוא של זהב ואף על גב דלאו רשע דחמס הוא ותלמודא פסק כאביי דלא בעינן רשע דחמס לאביי לא הוי טעמא משום דעבירה קא עביד הוא אלא טעמא דאביי משום דרשע הוא ורחמנא פסלי' לעדות דכתיב אל תשת רשע עד אבל בעלמא בשאר איסורים דלא שייך עדות דאפילו עד אחד כשר בהם ואפילו אשה ליכא למפסליה:

קרבן אורה מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

שם, גמרא להכעיס אביי אמר פסול ורבא אמר כשר. נראה טעם מחלוקתן בזה, אביי ס"ל דרשע פסלותו התורה לכל עדות שבתורה, ורבא ס"ל דהתורה לא פסל אלא מטעם חשוד, ובעינן דוקא רשע דחמס, שחשוד הוא על הממון וחשוד הוא נמי על עדות שקר, כיון דרע לבריות הוא, אבל מרע לשמים לחוד לא מיפסיל לבריות, ובעי הש"ס למימר דפליגי בפלוגתא דר"מ ור"י בעד זומם דממון לדיני נפשות, אביי כר"מ דמקולא לחומרא נמי פסול הוא, אלמא דלאו משום חשדא הוא, אלא כיון דרשע הוא פסול לכל עדות, ורבא כר"י דמדיני ממונות לדיני נפשות כשר הוא, משום דלא חשוד מזה על זה, וה"ה דאינו נקרא חשוד מרע לשמים לחוד, כמו אוכל נבילות להכעיס, וקא' הש"ס דאביי וודאי לא ס"ל כר' יוסי, ורבא אמר אנא דאמרי אפילו לר"מ, דר"מ ס"ל דרשע

בעלמא כשר הוא, והכא שאני דרע לשמים ורע לבריות הוא, וכיון דרע לבריות הוא בממון ה"ה דרע הוא בנפשות, והנה לפמש"כ רש"י ז"ל טעמא דמומר אוכל נבילות לתיאבון לד"ה פסול משום דהוי כרשע דחמס, ואם כן לר' יוסי לא מיפסיל אלא לדיני ממונות אבל לא לדיני נפשות דלא עדיף מרשע דחמס ממש, וא"כ קשה האיך בעי הש"ס לאוקמא לרבא כר' יוסי, א"כ תיקשי דרבא אדרבא, מהא דאמר לעיל (ט' ע"ב) גבי פלוני רבעני (לאונסו) [לרצוני] אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע, ול"ל האי טעמא, תיפוק ליה לדיני נפשות כשר הוא, וי"ל דבלא"ה דעת רש"י ז"ל לעיל דבא על הערוה כשר הוא, דלאו רשע דחמס הוא, וכמש"כ לעיל, וע"כ צ"ל כמש"כ התוס' לעיל (שם ד"ה לרצוני) דלאותו דבר שאני, אבל לטעמיה דהר"ף ז"ל דכפין ואוכל כפין וסוהיד י"ל דאוכל נבילות לתיאבון גרע יותר מרשע דחמס ואפילו לר"י פסול הוא גם לדיני נפשות.

קצות החושן סימן נב

אמנם הכינותי לבי ליישב דברי סגן הכהנים שיהיו נכונים, וזה יצא ראשונה. על ראשון מ"ש להביא ראיה מהא דאמרינן גבי עדי גביה וטביחה שהוזמו על הטביחה בטלה עדות הגביה ולא אמרינן דלא נפסלו אלא מכאן ולהבא ומה שהעיד בעת רשעתו כשר הוא. **דע דיש חילוק בין רשע דחמס ובין רשע דאינו דחמס, והוא דרשע דאינו דחמס צריך להיות דוקא מחייבי מלקות לדעת הרמב"ם ורשע דחמס אפילו אין בו מלקות פסול משום דחשיד למשקר בשביל הנאת ממון, ויש חילוק והפרש גדול בין רשע דחמס לרשע דאינו דחמס אף על גב דשניהם פסולים.** וז"ל הנימוקי יוסף פרק זה בורר (סנהדרין ה, ב בדפי הרי"ף), שבועת שוא על עמוד של אבן שהוא של זהב, ואף על גב דלאו רשע דחמס הוא ותלמודא (שם כז, א) פסק כאב"י דלא בעינן רשע דחמס, ולאב"י לא הוי טעמא משום דעבירה קא עביד, אלא טעמא דאב"י משום דרחמנא פסליה לרשע לעדות והאי רשע הוא וכתוב אל תשת רשע עד, אבל בעלמא בשאר איסורים דלא שייך עדות דאפילו עד אחד כשר בהם ואפילו אשה ליכא למיפסליה עכ"ל. **הרי דרשע דאינו [דחמס אין] פסולו משום משקר אלא דגזירת הכתוב הוא אל תשת רשע עד אבל לא משום דעבר עבירה דנימא דחשיד ג"כ בעדות שקר, דחשוד לדבר אחד אינו חשוד לדבר אחר, אלא פסולו הוא גזירת הכתוב כמו קרוב ואשה ולכן במקום שהכשירו פסולין גם בזה כשר, אבל רשע דחמס כגון גזלנין גם בעדות אשה פסול משום דחשיד למשקר משום הנאות ממון.** ומהאי טעמא נמי כתב במישרים (נתיב ב') חלק ו' (יג, ע"ג) גבי חתם (בכתב) [בשטר] עד שלא נעשה גזלן ואח"כ נעשה גזלן דבעינן הוחזק כתב ידו בב"ד קודם שנעשה גזלן משום דחיישין דילמא עתה אחר שנעשה גזלן חתם וזי"ף, וגבי חתנו לא בעינן הוחזק כתב ידו בבית דין קודם שנעשה חתנו משום דקרוב אינו משקר אלא פסולו משום גזירת הכתוב, וביאר שם במישרים חתם עד שלא נעשה גזלן וכנ"ל והוא שהוחזק כתב ידו בב"ד, וכן הדין בעד זומם, וכתבו בתוס' דיש להסתפק אם נפסל בשאר עבירות שאינו חמס אם נפסל בכך עכ"ל. **והיינו משום דכיון דרשע שאינו חמס אינו חשוד למשקר משום דעבר עבירה, דחשוד לדבר אחד אינו חשוד לדבר אחר אלא דגזירת הכתוב אל תשת רשע עד והתורה פסלו אפילו אינו משקר וכמו קרוב ואשה, ומשום הכי ברשע [שאינו חמס] לא בעינן הוחזק כתב ידו בבית דין.** ועיין מ"ש בסימן מ"ו ס"ק [ט"ז] [י"ז] דזה נוטה יותר דגבי רשע דאינו דחמס לא בעינן הוחזק כיון דאינו משקר וכמו בחתנו, אבל בעד זומם לא אסתפקא דודאי בעינן הוחזק כתב ידו קודם דהא חשוד לאותו דבר להעיד שקר. **ולפ"ז ודאי רשע דאינו דחמס דאין פסולו אלא מצד גזירת הכתוב אינו נפסל אלא מה שהעיד אחר שנעשה רשע אבל מה שהעיד בשעת רשעתו כשר כיון דאינו משקר וכמ"ש הר"ן גבי שחיטת מומר, אבל עד זומם או רשע דחמס דהוא פסול משום משקר א"כ השתא דחשידינן אותו למשקר מה שהעיד אחר כך מכל שכן מה שהעיד בשעה שמשקר דהא חשוד לאותו דבר.** וההיא דמרובה בעד זומם וכן מה דמייתי מוהר"ט שם מעדות מוכחשת מדברי תוס' גבי לא נחלקו ע"ש, התם עד שקר הוא וחשוד לאותו דבר וא"כ טפי ראוי לפסול מה שהעיד בשעה דידיעין דמשקר, אבל ברשע דאינו דחמס וכההיא דעברו על החרם דאינו חשוד למשקר דחשוד לדבר אחד אינו חשוד לדבר אחר ופסולו גזירת הכתוב כמו קרוב א"כ לא מיפסל רק מה שהעיד אחר שנעשה רשע והוא נכון.

קובץ שעורים קובץ שמעות בבא מציעא אות ג

...ויש לקיים דברי הב"ח במקצת. דהנה בגזלן יש ב' טעמים לפסולו, (א) משום חשש משקר (ב) משום רשע, עיין קצות החושן סי' נ"ב. והכא שתיקן הלאו בהשבה ע"י כפיה י"ל דאכתי פסול הוא משום חשש משקר אבל רשע תו לא הוי. ונ"מ לענין תחלתו בפסול דלא שייך אלא ברשע ולא בחשש משקר...

רש"י מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

לא אמרינן כו' - דחמיר הוא לאינשי איסור שבועה מאיסור גזילה.

תוספות מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

דחשיד אממונא לא חשיד אשבועתא - נראה דהיינו טעמא משום דשבועה חמורה כדאיתא ביומא (פז.) ובשבועות (לט.). שהעולם נזדעזע על לא תשא וא"ת א"כ אמאי גזלן פסול לשבועה דאמר שכנגדו נשבע ונוטל וי"ל דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן ולעדות הוא דפסול מדאורייתא משום אל תשת רשע עד וי"מ בשם ה"ר יהודה חסיד הא דחשיד אממונא כשר לשבועה משום דשמא ע"י שבועה יפרוש מגזל אבל גזלן ודאי כמו שמממון אינו פורש ה"ה משבועה ולא קשה מההוא רעיא דאסהידו ביה דאכל מינייהו אמאי פסול דבהנך תרי דאכל צריך לשלם ומהשאר יפרוש על ידי שבועה דמה שהוא משלם ע"י עדים אין זה השבה מעליא דע"כ משלם והיינו טעמא דכופר בפקדון פסול לעדות.

תוספות מסכת כתובות דף יח עמוד ב

ובכולי בעי דלודי - ...וא"ת כיון דלא חשיד אשבועתא למה גזלן פסול לשבועה ותיירץ הר"י יהודה חסיד דדוקא כשהוא חשוד על אותו ממון שבא לישבע אמרינן דלא חשיד אשבועתא דעל ידי השבועה יפרוש אבל אותו ממון שכבר גזל לא יפרוש ע"י השבועה וגבי ההוא רעיא דחשיב ליה גזלן משום דאכל תרי מינייהו אף על פי שצריך לפרוע הני תרי דאכל מ"מ לא יפרוש מן השאר משום שבועה דמה שמשלם בע"כ אין זה השבה מעליא וי"מ דגזלן כשר לשבועה מן התורה דלא חשיד אשבועתא אלא דמדרבנן פסלוהו כשהוא גזלן ואם תאמר ומאי שנא דלעדות פסול כדכתיב אל תשת ירך עם רשע וגו' ולשבועה כשר וי"ל דשבועת שקר יש בה עונש גדול דכתיב בה לא ינקה וכדאמר בשבועת הדיינין (שבועות לט.) שכל העולם כולו נזדעזע כשאמר הקדוש ברוך הוא (לא תשבעו ו) לא תשא ועוד דבעדות שקר ליכא אלא לא תענה ובשבועת שקר איכא לא תגזול ולא תשבעו לשקר.

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כז עמוד ב

מתני'. נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין, שהיא תרומה - אף על פי שאינו תרומה, שהן של בית המלך - אף על פי שאינו של בית המלך. בשי"א: בכל נודרין חוץ מבשבועה, וב"ה אומרים: אף בשבועה...

ר"ן מסכת נדרים דף כז עמוד ב

נודרים להרגין - לליסטים ישראל שהורגים בני אדם. לחרמין - מחרימין ושוללין. ולמוכסין - להפטר מן המכס.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא לא אמרינן. תמהני אי הכי הגזלנים ומלווי ברבית יהו נאמנין בשבועתה ולעיל (ה' א') אמרינן לישתבע גזלן הוא בתמיה, ותנן נמי (שבועות מ"ה א') היה אחד מהן משחק בקוביא ומלווי ברבית ומפריחי יונים וסוחר שביעית שכנגדו נשבע ונוטל, ובפרק הגזל עצים (ק"ה ב') נמי אמרינן דכופר בפקדון שנעשה עליו גזלן וקנאו משעת כפירה איפסיל ליה לשבועה וכדאמרינן נמי בשמעתין דפסול לעדות וה"נ פסול לשבועה, ואמאי הא אמרת דאע"ג דחשיד לן אממונא לא חשדינן ליה אשבועתא, ואפשר דגזלן שגזל גזלה פעם אחת ועכשו נתחייב שבועה אין מוסרין לו אותה שבועה, מפני שכיון שכבר גזל פעם אחת ועכשו אנו חוששים שמא הוא שונה בה ונעשית לו כהיתר, משום שבועה לא ממנע שהרי בשביל חומר שבועה זו לא יחזיר ממון הגזל הראשון וכשם שלא ישיב הגזל הראשון לא ימנע מגזל זה ולא יעשה תשובה לחצאין, אבל זה שלא גזל פעם אחרת אלא שעכשו אנו חוששים שמא כופר בממון הוא אי מחייבת ליה שבועה דהו ליה תרי חומרי במלתא פריש מכולה איסורא, אבל כיון דטעמי טעמא דאיסורא ופקר בממונא חשיד אשבועתא, וכך כתוב בתוספות בשם ר"ת ז"ל.

רבי עקיבא איגר מסכת בבא מציעא דף ו עמוד א

רש"י ד"ה נימא. [אב"ה זכורני שאמר אמ"ו נ"י דמה"ט פירש"י דפרכת הש"ס משבועה שאינה ברשותו ולא נקט פרכת הש"ס משבועה שלא שלח בה יד, וכמו דנקטו תוס' לעיל (ג') ד"ה ובכולי בעי דלודי ליה, והיינו דבמה דחשדינן ליה שמכבר שלח יד ל"ש ביה מגו דחשיד, דאולי עתה חזר למוטב ומה דאינו משלם עתה משום אשתמוטי, לזה נקט הפרכא על שבועה שאינה ברשותו דחשדינן ליה עתה דבשעת השבועה הוא ברשותו, בזה הוא דאמרינן מגו דחשיד, וניחא בזה מה דכתב הרי"ף רפ"ו דשבועות דאם נשבע היסט בלא נק"ח ואח"כ בא הע"א צריך לחזור ולישבע בנק"ח. ולכאורה קשה נימא דמגו אשבועה זו חשיד חשיד ג"כ אשבועה זו, אבל לפי הנ"ל ניחא, דמ"מ אנו מרוויחין בשבועה זו, דדלמא עתה הוא טוב ולא ירצה לישבע בשקר].

רבי עקיבא איגר מסכת כתובות דף יח עמוד ב

תוס' ד"ה ובכולי, וא"ת מ"ש דלעדות פסול. ואולי שאיני כדאי היה נ"ל דלק"מ דלעדות שיפסקו הב"ד על פיהם צריכים שיהיו מנוקים מעון והם בחזקת צדיקים גמורים וכמו שלא האמינה תורה לע"א דלא הוי בירור גמור כ"כ דאפשר דע"א הוא משקר אלא דמ"מ נאמן הוא לפסוק שבועה על פיו כיון דמ"מ הוא בחזקת כשרות גמור, אבל כל שעברו עבירה לא רצה תורה להאמינם שיהיה בירור בדבריהם לפסוק על פיהם אבל לשבועה לפטור לעצמו כל שאינו חשוד על השבועה מאמינים לו בשבועתו לפטור לעצמו ומה ענין שבועה לפטור את עצמו לענין עדות לפסוק על פיהם.

חידושי הר"ן מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

רבא אמר כשר רשע דחמס בעינן. הקשו בשם ר"ח ז"ל והא דתנן בפרק כל הנשבעין (דף מה) ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד אחת שבועות העדות וכו' היה אחד מהן משחק בקוביא ומלווי רבית וכו' שכנגדו נשבע ונוטל והרי אתה רואה דכל הפסולין לעדות פסולין לשבועה שהרי דינן שוה והרי רבא דבעי רשע חמס סבירא ליה דמי שהוא רע לשמים בלחוד אינו רע לשמים ולבריות ואנו אשכח' התם שאנו חושדין מי שהוא רע לשמים בלחוד דהיינו שבועת שוא להיות רע אף לבריות שיכפור ממון חבירו ולהשבע וודאי דלרבא מומר להכעיס כשר לגמרי לעדות ולשבועה. וכן נמי ראוי שיהיה כשר לשבועת הדיינין דאם ישבע לשקר יהיה רע לשמים ורע לבריות והעלו קושיא זו בצ"ע. ול"נ דאינו קושיא דרבא לעולם ס"ל דרע לשמים אינו רע לשמים ולבריות אבל התם שזה תובע לחבירו מנה וכופר במקצת והודה לו במקצת אנו מסופקים בכופר זה אי אשתמוטי קא משתמט או שמא אינו חייב לו כלום. ומ"ה אמר רחמנא רמי שבועה עלי' כי הכי דלודי וכשישבע שאינו חייב לו כלום אמרינן ודאי קושטא קא אמר דחשיד אממו' לא חשיד אשבועה אבל בזה שחשוד על השבועה במה יבחין במאי דכופר בחברו' אי אשתמוטי קא משתמט או שמא אינו חייב כלום דהא בשבועה חשוד הוא לעבור עלי' הלכך ה"ל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע וישלם כן נראה לי. והלכתא כוותיה דאב"י. ומשמע דכי הכי דלא בעינן רשע דחמס בעבירות של תורה ה"נ בעבירות של דבריהם כשם שגזלן של דבריה' פסול לעדות וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י' מה' עדות. נמצינו למידין שכל החשודים לאכול דבר אסורים של דבריהם בין שהן עושין להכעיס או לתאבון פסולין לעדות אלא שהן צריכין להכרזה ובלא הכרזה הן חשודין על השבועה לאותו לשון שכתבנו למעלה שאין צריכין להכרזה לחשד שבועה:

תוספות מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

מאי שבועות שבועות דעלמא - תימה ליתב אב"י לרבא מפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד): דתנן ושכנגדו חשוד על השבועה נשבע ונוטל וקא בעי למימר דאפי' שבועת שוא אלמא לא בעינן רשע דחמס מגו דחשוד אשבועת שוא דרע לשמים חשוד נמי אשבועת ממון דרע לשמים הוי רע לבריות וי"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועכשו שכופר ממון לחבירו הוה ליה נמי רע לבריות הלכך מיראת שבועה לא יודה דכבר רע לשמים הוא ובהאי שבועה נמי ליכא כ"א רע לשמים כדפרישית אבל הכא גבי עדות אף על גב דהוא רע לשמים משום שבועת שוא לא יעיד עדות שקר להיות רע לבריות

תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד ב

ואפי' שבועת שוא - הק' ר"ת דבפרק זה בורר (סנהדרין דף כז. ושם) אמרינן עבריין אוכל נבילות להכעיס אב"י אמר פסול ורבא אמר כשר רשע דחמס בעינן ופריך מדתניא אל תשת רשע עד אלו הגזלנים ומועלין בשבועה מאי לאו אחת שבועת שוא ואחת שבועת ממון אלמא לא בעינן רשע דחמס לא אידי ואידי שבועת ממון והשתא אמאי לא פריך ממתני' דפסל בהדיא נשבע לשוא לשבועה ולא פליג שום תנא וה"ה דיפסל לעדות וי"ל דהתם גבי עדות מכשרין נשבע לשוא כיון דלא הוי רשע דחמס אבל הכא שהוא כבר רע לבריות אם הוא משקר וכופר ממון וכבר משנשבע לשוא הוי רע לשמים הלכך הוי פסול לשבועה.